

pracowników to możliwość przewagi konkurencyjnej nad innymi firmami. Wydajny oraz efektywny personel może zapewnić wysoką jakość usług, co pociąga za sobą zadowolenie klientów, ponieważ to właśnie ludzie ze swoją wiedzą, kwalifikacjami, twórczością, a także wytrwałością w pokonywaniu trudności, tworzą najważniejszy czynnik gwarantujący sukces przedsiębiorstwa.

Od wielu lat obserwuje się zmiany jakie zachodzą w polityce kadrowej przedsiębiorstw. Dzięki nim organizacja pracy staje się efektywniejsza, stosowane są nowe systemy motywowania a także tworzy się warunki do rozwoju przedsiębiorstw dzięki własnemu rozwojowi ludzi którzy w nich pracują.

Literatura:

1. Poczowski P., (2003). *Zarządzanie zasobami ludzkimi*. PWE. Warszawa. (s. 46).
2. Wajda C., (2003). *Podstawy nauki o zarządzaniu organizacjami*. Warszawa. (s. 143).
3. Listwan T. (pod red.), (1999). *Zarządzanie kadrami*. Akademia Ekonomiczna. Wrocław. (s. 85).
4. Sulich A., (2015). *Modele i techniki rekrutacji i selekcji*. Wyd. GSP Zgorzelec. (s. 88).
5. Suchar M., (2008). *Rekrutacja i selekcja pracowników*, Wydawnictwo C. H. Beck, Warszawa. (s. 70).
6. Golnau W., (2007). *Zarządzanie zasobami ludzkimi*, Warszawa. (s. 146).

ВИДІЛЕННЯ ТА АНАЛІЗУВАННЯ ЧИННИКІВ, ЯКІ ВПЛИВАЮТЬ НА ОБСЯГИ ВПРОВАДЖЕННЯ ЕНЕРГОЗБЕРІГАЮЧИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ПІДПРИЄМСТВАХ

Юхман Ярина Василівна

старший викладач кафедри економіки підприємства та інвестицій
Національний університет «Львівська політехніка», Україна

Петрушка Тетяна Олексіївна

канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри економіки
підприємства та інвестицій

Національний університет «Львівська політехніка», Україна

Курішин Руслан Юрійович

здобувач вищої освіти Інституту економіки і менеджменту
Національний університет «Львівська політехніка», Україна

Підвищення конкурентоспроможності продукції багатьох вітчизняних підприємств потребує їх модернізації [1]. Зокрема, це стосується впровадження на підприємствах енергозберігаючих технологічних процесів [2, 3]. Проте, масштаби такого впровадження на теперішній час залишаються недостатніми, що обумовлює потребу в дослідженні чинників, які справляють вплив на енергозберігаючі технологічні зміни на підприємствах [4, 5].

Загалом, чинники, які зумовлюють швидкість та обсяги впровадження на підприємствах енергозберігаючих технологій, можуть бути поділені на низку груп, зокрема:

1) за характером причин виникнення: чинники, які зумовлені покращенням системи управління та організації виробництва на підприємстві; чинники, які зумовлені відносним покращенням техніко-технологічних параметрів виробництва продукції за новими основними засобами порівняно із діючими; чинники, які зумовлені зміною кон'юнктури ринків продукції та засобів виробництва; чинники, які зумовлені удосконаленням державної підтримки заходів з енергозбереження;

2) за місцем виникнення чинників: чинники, які виникають у процесі діяльності підприємства; чинники, які виникають у процесі діяльності розробників та виробників елементів техніко-технологічної бази підприємства; чинники, які виникають у процесі діяльності постачальників сировини для підприємства; чинники, які виникають у процесі діяльності споживачів підприємства; чинники, які виникають у процесі функціонування органів державної влади;

3) за впливом на рівень цін на продукцію підприємства: чинники, які зумовлюють зниження цін на продукцію (позитивні для споживачів продукції чинники); чинники, які зумовлюють збільшення цін на продукцію (негативні для споживачів продукції чинники);

4) за впливом на ефективність діяльності підприємства: чинники, які підвищують ефективність діяльності певного підприємства; чинники, які знижують ефективність діяльності певного підприємства;

5) за наслідками впливу на оновлення основних засобів підприємств – виробників продукції: чинники, які зумовлюють впровадження енергозберігаючих технологій лише для виробництва додаткового обсягу продукції; чинники, які призводять до необхідності передчасної заміни вже функціонуючих елементів техніко-технологічної бази деяких (або усіх) підприємств галузі.

Слід відзначити, що чинники, які сприяють впровадженню на підприємствах енергозберігаючих технологій, можна класифікувати і за іншими ознаками, зокрема, за масштабом впливу, за швидкістю впливу тощо.

При цьому послідовність аналізування дії певного чинника, який зумовлює обсяги впровадження на підприємствах енергозберігаючих технологій, повинна містити такі основні етапи:

1. Формування масиву вхідної інформації, зокрема про поточні значення питомих витрат енергоресурсів за різними підприємствами галузі, рівноважну ціну (тобто таку ціну, за якої попит на продукцію підприємств дорівнює її пропозиції, а прибутковість інвестицій у виготовлення продукції встановлюється на нормальному для даної галузі рівні) та відповідний такий ціні рівноважний обсяг виробництва даного виду продукції, а також про параметри функції попиту на цю продукцію.

2. Визначення прогнозних показників рівноважної ціни та рівноважного обсягу виробництва продукції після впровадження нової технології, що зумовлює економію певного виду енергоресурсів.

3. Оцінювання наслідків впровадження нової технології, зокрема можливості часткового або повного витіснення старої технології виробництва продукції новою.

4. Встановлення додаткового натурального обсягу виробництва продукції, який доцільно виготовляти за новою енергозберігаючою технологією.

При цьому, як показали проведені нами дослідження, зростання цін на енергоносії не завжди призводить до пришвидшення процесів впровадження енергозберігаючих технологій. Дійсно, нехай деяка енергозберігаюча технологія була менш привабливою за критерієм мінімуму питомих приведених витрат до підвищення цін на енергоносії, але стала більш привабливою порівняно із існуючою (діючою) технологією після того, як ціни на енергоносії підвищилися. Якщо до зростання цін на енергоносії ринок продукції знаходився у стані рівноваги (відповідно, ціна на продукцію дорівнювала величині питомих приведених витрат за діючою технологією), то після підвищення цін на енергоресурси прибутковість інвестицій у виготовлення продукції за діючою технологією стане меншою за нормальний рівень цієї прибутковості. Однак, якщо зростання цін на енергоресурси є відносно помірним, то власники діючої технології не будуть зацікавленими у достроковому припиненні її експлуатації та заміні її на енергозберігаючу. З іншого боку, входження у дану галузь енергозберігаючої технології з одночасним збільшенням обсягів виготовлення продукції за таких умов може не забезпечити отримання власникам такої технології нормального рівня прибутковості інвестицій. Отже, у цьому випадку впровадження енергозберігаючої технології у короткостроковому періоді може не відбутися.

Таким чином, розглядаючи вплив змін цін на енергоносії на ефективність впровадження енергозберігаючих технологій, слід відзначити, що збільшення рівня цих цін за інших незмінних умов призведе до збільшення питомих приведених витрат і, отже, кінцевого розміру цін на продукцію підприємств. За таких умов поступове впровадження енергозберігаючих технологій у довгостроковому періоді буде доцільним для підприємств – виробників продукції, однак з точки зору її споживачів це не буде мати у кінцевому рахунку позитивного наслідку, оскільки вони за будь-яких умов будуть вимушені купувати продукцію за більшою ціною та в менших обсягах.

Список використаних джерел:

1. Ортіна, Г. В. (2016). Модернізація та інноваційність як напрями антикризового розвитку підприємств реального сектора економіки. *Економіка та держава*, (2), 29-32.
2. Бурда, В. Є. (2013). Потенціал енергозбереження та напрями використання альтернативних джерел енергії у промисловості. *Економічний часопис – XXI*, (1-2), 45-48.
3. Концеба, С. М. & Непочатенко, О. О. (2007). Енергозберігаючі технології в Україні: економічний ефект та перспективи впровадження. *Збірник наукових праць Уманського національного університету садівництва*, (63), 1–5.
4. Yemelyanov, O., Symak, A., Petrushka, T., Zahoretska, O., Kusi, M., Lesyk, R. & Lesyk, L. (2019). Changes in Energy Consumption, Economic Growth and Aspirations for Energy

Independence: Sectoral Analysis of Uses of Natural Gas in Ukrainian Economy. *Energies*, (12(24)), 4724.

5. Ємельянов, О. Ю., Петрушка, Т. О. & Висоцький, А. Л. (2013). Діагностика ресурсного забезпечення як чинника формування виробничо-збутового потенціалу підприємств. *Науковий вісник НЛТУ України*, (23.4), 128-135.

DOI 10.36074/11.09.2020.01

ДИНАМІКА ЧИСТОГО ПРИБУТКУ ТА РЕНТАБЕЛЬНОСТІ ВІТЧИЗНЯНОГО БІЗНЕСУ ЗА ГАЛУЗЯМИ

Перит Ірина Олегівна

ORCID ID: 0000-0002-6925-6755

молодший науковий співробітник,

здобувач кафедри міжнародного туризму і готельного бізнесу,
Тернопільський національний економічний університет, Україна

Розмір прибутковості вітчизняного сукупного бізнесу залежить від набору факторів зовнішнього та внутрішнього середовищ, які чинять вплив на діяльність приватного підприємництва. Одним із таких факторів, який обрано для тематики нашого дослідження є галузь здійснення діяльності суб'єктом господарювання.

Періодом вибірки даних для аналізу вибрано 2014-2018 роки, оскільки на момент проведення наукового дослідження на офіційному ресурсі Державної служби статистики України була відсутньою інформація з окремих показників прибутковості і рентабельності вітчизняного приватного бізнесу за 2019 рік. До того ж, саме у цей період відбулося багато вагомих внутрідержавних та зовнішньо-економічних змін, зокрема укладання угоди з ЄС про зону вільної торгівлі, розірвання відносин із Росією, початок бойових дій на східних територіях, внесення податкових змін тощо.

Проведемо аналіз динаміки сукупного чистого прибутку (збитку) вітчизняного бізнесу за галузями у 2014-2018 роках. Результати дослідження продемонструємо на рисунку 1.

Отже, аналіз динаміки сукупного чистого прибутку (збитку) від підприємницької діяльності вітчизняного бізнесу показує, що найбільш прибутковими для підприємництва галузями є:

- промисловість – чистий прибуток зріс з -178730,9 млн. грн. збитку до 109288,8 млн. грн. прибутку або на 288019,7 млн. грн.;
- сільське, лісове та рибне господарство – чистий прибуток зріс з 21481,3 млн. грн. до 71002,6 млн. грн. або на 49521,3 млн. грн.;
- оптова і роздрібна торгівля, ремонт автотранспортних засобів – чистий прибуток зріс з - 133219,4 млн. грн. збитку до 68809,8 млн. грн. прибутку або на 202029,2 млн. грн.;